

БЕЗБЈЕДНОСНИ ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
Ул.Николе Пашића бр.60, 78000 Бања Лука
ЛИБ: 4404049880004 Матични број: 11146007
жиро рачун: Sberbank 5672412700026776
моб.тел 0038765694345
bicbl@yahoo.com; bic.bl16@gmail.com

ПРИЈЕДЛОГ НОВОГ НАЧИНА ФИНАНСИРАЊА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА/ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Након отаџбинског рата, уласком у период мира, између осталих области које је требало уредити у новоствореној држави, била је и цивилна заштита. Покушаји да се иста модернизује и успостави као систем до сада нису били успјешни у пуном капацитету. У главном највећи изазов, како за Републичку управу ЦЗ тако и за локалне заједнице биле су финансије, односно начин финансирања ЦЗ односно система заштите и спасавања. Кроз Закон о заштити и спасавању у ванредним ситуацијама, који је донесен 2012.године, покушао се успоставити систем финансирања, првенствено на нивоу јединица локалне самоуправе. У складу са чланом 153. наведеног Закона јединице локалне самоуправе су имале обавезу да у својим буџетима извајају и планирају 2% средстава од укупног буџета од којих би 50% било утрошено на превентивне активности а 50% за опремање и обуку структура заштите и спасавања. Републичка управа ЦЗ је у складу са тим Законом добивала новац кроз грант у буџету РС. На жалост издвајања на нивоу локалних заједница од 2% за ЦЗ нису никада остварена и у том и таквом Закону нису постојали механизми који би натјерали јединице локалне самоуправе да издвајају та средства за ЦЗ. Са друге стране локалне заједнице попут Језера, Шипова и сл, односно оне општине које су мале, ова издвајања и ако се остваре у нивоу од 2% буџета не представљају значајна средства којима би се могла купити нека опрема за снаге заштите и спасавања.

Имајући ово у виду проблеме везане за финансирање и надзор система заштите и спасавања, Републичка управа ЦЗ је у августу 2018.године предложила преднацрт новог Закона о заштити и спасавању. Дана 22.08.2018.године у загради Владе РС одржан је округли сто под називом „Израда Закона о заштити и спасавању“ а под руководством Републичке управе ЦЗ. Видјело се да постојећа и нова предложена ријешења не могу ријешити питање финансирања ЦЗ у РС. С тим у вези Безбједносни Истраживачки Центар (БИЦ), који је учествовао активно на наведеном округлом столу и дао своје сугестије на преднацрт Закона о заштити и спасавању, отишао је корак даље и размотрио неке од модела и могућности финансирања ЦЗ РС а посебно ЦЗ у локалним заједницама у РС. Након анализе постојећих модела у земљама у окружењу те неких идеја које су резултат истраживачких активности у свијету БИЦ предлаже један нови и иновативан систем и начин финансирања ЦЗ, како на нивоу РС као додаток буџетским извајањима, тако и за јединице локалне самоуправе као додаток на оних 2% редвиђених

БЕЗБЈЕДНОСНИ ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
Ул.Николе Пашића бр.60, 78000 Бања Лука
ЛИБ: 4404049880004 Матични број: 11146007
жиро рачун: Sberbank 5672412700026776
моб.тел 0038765694345
bicbl@yahoo.com; bic.bl16@gmail.com

Законом о заштити и спасавњу у ванредним ситуацијама из 2012.године, који требају остати и у новом Закону о заштити и спасавању.

ПРИЈЕДЛОГ

Као први корак би било потребно формирање Фонда за заштиту и спасавање. Формирање фонда о коме би се донио Закон о фонду за заштиту и спасавање. Фонд би имао свој рачун и пунио би се на три основна начина и то:

- извајањем 0,02% свих међубанкарских платних трансакција банака које раде на територији РС,
- издвајањем 5% приход од игара на срећу,
- прилог донација и поклона и
- међународном помоћи.

Као основ за пуњења Фонда, као што се може видјети, било би издвајање 0,02% свих међубанкарских платних трансакција¹ банака које раде на територији РС. Поред тога извајала би се и одређена средства из прихода који се остварују од игара на срећу. У складу са тим приједлогом потребно је детаљније објаснити начин пуњења Фонда.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Када се ради о међубанкарским платним трансакција треба истаћи да у РС тренутно ради осам банака које имају сједиште у РС и седам банака које имају сједиште у ФБиХ са 163 пословнице/филијале на територији РС. Ове банке су, према извјештаима Агенције за банкарство РС², у последњих три године оствариле међубанкарски платни промет у висини од преко 70 милијарди КМ. Односно по годинама међубанкарски платни промет је износио:

- 2015. године - 23,7 милијарди КМ,
- 2016. године – 22,5 милијарди КМ,
- 2017. године – 24,48 милијарди КМ.

Узимајући ово у обзир, извајањем само 0,02% од ових износа у Фонд за заштиту и спасавање може се обезбједити преко 4 милиона КМ годишње а који би се уплатили у

¹ Међубанкарске трансакције су она плаћања која се проводе на рачуну уплатитеља (рачун терећења) који се налази у Банци и рачуну приматеља (рачун одобрења) који се налази у другој банци овлаштеној за послове домаћег платног промета.

² <https://www.abrs.ba/>, посјеђено 15.09.2018.године.

БЕЗБЈЕДНОСНИ ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
Ул.Николе Пашића бр.60, 78000 Бања Лука
ЛИБ: 4404049880004 Матични број: 11146007
жиро рачун: Sberbank 5672412700026776
моб.тел 0038765694345
bicbl@yahoo.com; bic.bl16@gmail.com

Фонд за заштиту и спасавање. Обавеза уплате ових средстава као и начин би се дефинисали Законом о Фонду заштите и спасавања.

Други приједлог захтјева нешто шире образложење с обзиром да постоје офдређена средства која се до сада извајају из добити игара на срећу али не и за заштиту и спасавање. На основу члана 9. став 2. Закона о играма на срећу (“Службени гласник Републике Српске”, број 111/12) и члана 43. став 2. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08), Влада Републике Српске, на 38. сједници, одржаној 02.12.2013. године, донијела је Уредбу о критеријумима за утврђивање корисника и начину расподјеле средстава од игара на срећу („Служени гласник РС“ број:104/13).

У поменутом члану Закона о играма на срећу јасно се каже да ће расподјела прихода од накнада које су утврђене овим Законом, вршити на основу Уредбе Владе, а којом ће се уредити критеријуми за утврђивање корисника и начина расподјеле средстава. Као приоритетне области које би се из ових извора финансирале наводе се:

- пројекти из области социјалне заштите и хуманитарни пројекти,
- пројекти који се баве проблемима и задовољењем потреба лица са инвалидитетом,
- пројекти из области културе,
- ванинституционално образовање и васпитање дјеце и омладине,
- доприноса у развоју спорта,
- доприноса у борби против дроге и свих облика зависности и
- развојем цивилног друштва.

Кроз ове пројекте може се препознати и област заштите и спасавања и то понајвише у пројектима развоја цивилног друштва и пројектима ванинституционалног образовања и васпитања дјеце и омладине што је дефинисано и у члану 5. Уредбе.

У складу са чланом 3 Уредбе „накнаде од игара на срећу представљају приход буџета Републике Српске, од чега се 95% ових прихода расподјељује кроз редовно буџетско финансирање, а преосталих 5% у складу са овом уредбом и општим актом министарства надлежног за област којој припадају организације, програми и пројекти којима се средства додјељују.“ Односно, 95% прихода од игара на срећу иде у буџет док се само 5% распоређује за пројекте из горе наведених области. Поред ових 5% од накнада за игре на срећу у буџет РС се уплаћује и најмање 50% од остварене добити Лутрије РС, а која припада Акцијском фонду РС и која је дужна та средства уплатити у буџет РС. Ова средства се дијеле тако да 80% иде у Министарство здравља и социјалне заштите, 10% у Министарство просвјете и културе и 10% у Министарство за породицу омладину и спорт.

БЕЗБЈЕДНОСНИ ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
Ул.Николе Пашића бр.60, 78000 Бања Лука
ЛИБ: 4404049880004 Матични број: 11146007
жиро рачун: Sberbank 5672412700026776
моб.тел 0038765694345
bicbl@yahoo.com; bic.bl16@gmail.com

С обзиром да се у складу са чланом 43. став 2. Закона о Влади Републике Српске (“Службени гласник Републике Српске”, број 118/08) каже да се Уредбом се ближе

уређују односи од значаја за извршавање закона, утврђују начела унутрашње организације министарстава и других републичких органа управе и формирају стручне службе Владе, Влада РС може и треба да измјени ову уредбу тако да у члан 3. гласи „Накнаде од игара на срећу представљају приход буџета Републике Српске, од чега се 90% ових прихода расподјељује кроз редовно буџетско финансирање, а преосталих 10% у складу са овом уредбом и општим актом министарства надлежног за област којој припадају организације, програми и пројекти којима се средства додјељују.“ Поред тога ови 10% јасно треба подијелити тако да 5% иде као и до сада док би других 5% било намјењено за Фонд заштите и спасавања. Све остале одреднице у Уредби би остале као и до сада.

У складу са Извјештајем о раду Пореске управе РС за 2017. годину наплата прихода по основу накнада за приређивање игара на срећу износи 25,15 милиона КМ, што је више за 12%, односно за 2,62 милиона КМ у односу на исти период 2016. године.³ У складу са овим приједлогом (5% од прихода игара на срећу) а према приходима из 2017.године у Фонду за заштиту и спасавање нашло би се по питању овог начина пуњења Фонда преко 1 250 00 КМ, са тенденцијом да ова средства расту у наредним годинама с обзиром на тренд раста броја приређивача игара на срећу као и броја уплатно-исплатних мјеста игара на срећу. Позитивно је и то што за увожење овог начина о финансирању не треба измјена неког од закона него само Уредбе Владе РС уз доношење новог Закона о фонду заштите и спасавања.

Узимајући наведено у обзир у нови Закон о заштити и спасавању требало би се угради ново поглавље под називом „Фонд за заштиту и спасавање“. Задатак Фонда би био обезбеђивање додатних средстава за финансирање припреме, спровођења и развоја програма, пројеката и других активности у области смањивања ризика, управљања и реаговања у ванредним ситуацијама, како на нивоу Републичке управе ЦЗ тако и на нивоу јединица локалне самоуправе на којима би и био фокус употребе средстава из фонда. Ова средства би се посебно користила за:

- набавку опреме и средстава за управљање и реаговање у ванредним ситуацијама;
- изградњу објеката за потребе реаговања у ванредним ситуацијама;
- стручно оспособљавање и усавршавање снага заштите и спасавања;

³<https://www.poreskaupravar.org/Documents/Izvjestaji/Izvjestaj%20o%20radu%20PURS%20za%202017%20godinu.pdf>, посјећено 16.12.2018.године

БЕЗБЈЕДНОСНИ ИСТРАЖИВАЧКИ ЦЕНТАР
Ул.Николе Пашића бр.60, 78000 Бања Лука
ЛИБ: 4404049880004 Матични број: 11146007
жиро рачун: Sberbank 5672412700026776
моб.тел 0038765694345
bicbl@yahoo.com; bic.bl16@gmail.com

- подстицање образовних, истраживачких и развојних студија, програма, пројеката и других активности, укључујући и демонстрационе активности;
- суфинансирање превентивних и интервентних мера у ванредним ситуацијама;
- финансирање других пројеката јединица локалне самоуправе из области заштите и спасавања.

Средства из Фонда би се користила од стране јединица локалне самоуправе кроз конкурсе који се подносе носиоцу фонда а према условима које морају испуњавати корисници средстава Фонда. Услови и начин додељивања његових средстава, критеријуми и мерила за оцењивање предлога пројеката, односно захтева за додељивање средстава, начин праћења наменског коришћења средстава и уговорених права и обавеза, као и друга питања од значаја за додељивање и коришћење средстава Фонда, прописале се Законом о Фонду заштите и спасавања.

Издвајања за пројекте и друге активности које су горе наведене извајале би се из Фонда до нивоа средстава расположивих у Фонду, а обавезе би се преузимају у оквиру реално планираних прихода Фонда. Треба предвидјети да се неискоришћена средства Фонда преносе у наредну годину. Исто тако треба предвидјети да се средства из Фонда не могу посуђивати или давати сем за активности из области заштите и спасавања. Осим наведеног потребно је, приликом одобравања средстава из Фонда, водити рачуна о равноправној заступљености свих јединица локалне самоуправе као и о равноправној територијалној заступљености што мора бити један од критеријума за одобравање пројеката који се финансирају из наведеног Фонда.

Др Драгиша Јуришић
Др Максимовић Горан
Др Радислав Јовичић